

LBRIS

We know
books

Lecturi

pentru școlari

clasa a VIII-a

ION CREANGĂ (1837-1889)

Amintiri din copilărie

I

[Descrierea satului Humulești]	3
[Nică la școlile din Humulești și Broșteni]	4

II

[Portretul mamei]	23
[La cireșe].....	32
[Pupăza din tei].....	36
[La scăldat].....	44

III

[Plecarea lui Nică la seminarul de la Socola]	77
Popa Duhu	85

MIHAI EMINESCU (1850-1889)

Mai am un singur dor	92
Stau în cerdacul tău	93
Sara pe deal	94
La steaua	95
O, mamă	95
Dintre sute de catarge	96
Luceafărul	97
Privesc orașul furnicar	112
Povestea codrului	113

ION LUCA CARAGIALE (1852-1912)

O scrisoare pierdută	116
Conu Leonida față cu reacțiunea	213
Tren de plăcere	227

VASILE ALECSANDRI (1852-1912)

Chirița în provincie	236
Secerișul	316
Malul Siretului	316
Lăcrimioare	317

ALEXANDRU DONICI (1806-1866)

Stiglețul și ciocârlanul	319
Greierul și furnica	319
Racul, broasca și știuca	320

GEORGE TOPÂRCEANU (1886-1937)

Pastel	321
Lacul	322
Noapte de toamnă	323
Înserarea	324

OCTAVIAN GOGA (1881-1938)

Așteptare	326
Toamnă	326

ION MINULESCU (1881-1944)

Corigent la limba română - <i>fragmente</i> -	328
---	-----

BARBU ȘTEFĂNESCU DELAVRANCEA (1858-1918)

Domnul Vucea	359
--------------------	-----

PETRE ISPIRESCU (1830-1887)

Prâslea cel voinic și merele de aur	379
---	-----

IOAN SLAVICI (1848-1925)

Popa Tanda	395
Moara cu noroc - <i>fragmente</i> -	418

Editor: George Huzum

Coperta: Laura-Teodora Rădulescu

We know
books

ION CREANGĂ (1837-1889)

Amintiri din copilărie

Domnișoarei L(ivia) M(Maiorescu)

I.

[Descrierea satului Humulești]

Stau câteodată și-mi aduc aminte ce vremi și ce oameni mai erau în părțile noastre, pe când începusem și eu, dragăliță-Doamne, a mă rădica băețaș la casa părinților mei în satul Humulești, din târg drept peste apa Neamțului; sat mare și vesel, împărțit în trei părți, care se țin tot una: Vatra Satului, Delenii și Bejenii. Și-apoi Humuleștii vremea aceea nu erau numai așa, un sat de oameni fără căpătâiu, ci sat vechiu răzășesc, întemeiat în toată puterea cuvântului: cu gospodari tot unul și unul, cu flăcăi voinici și fete mândre, care știau a învârti și hora, dar și suveica, de vuia satul de vătale în toate părțile; cu biserică frumoasă și niște preoți și dascăli și poporani ca aceia, de făceau mare cinste satului lor. Și părintele Ioan de sub deal, Doamne, ce om vrednic și cu bunătate mai era! Prin îndemnul său, ce mai de pomi s-au pus în țințirim, care era îngrădit cu zăplas de bârne, streșinit cu șindrilă, și ce chilie durată s-a făcut la poarta bisericii, pentru școală; și-apoi să fi văzut pe neobositul părinte cum umbla prin sat din casă în casă, împreună cu

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Lecturi pentru școlari: clasa a VIII-a / selecția textelor:

Daniela Dumitrescu. - București: Astro, 2015

ISBN 978-606-8148-69-4

I. Dumitrescu, Daniela (adapt.)

821.135.1-93-822(075.33)

82-93-822=135.1(075.33)

Editura ASTRO

Str. Iacob Negruzzi, nr. 37A,

Sector 1, București

Tel./Fax: 021 223 04 51

Comenzi la:

www.carttea-mea.ro

www.cartescolara.ro

www.depozit-de-carti.ro

www.pro-librarie.ro

bădița Vasile a Illoaiei, dascălul bisericii, un holtei zdra-văn, frumos și voinic, și sfătuia pe oameni, să-și deie co-piii la învățătură. Și unde nu s-au adunat o mulțime de băieți și fete la școală, între care eram și eu, un băiet prizărit, rușinos și fricos și de umbra mea.

[Nică la școlile din Humulești și Broșteni]

Și cea dintâi școlăriță a fost însăși Smărăndița popii, o zgâtie de copilă ageră la minte și așa de silitoare, de întrecea mai pe toți băieții și din carte, dar și din nebunii. Însă părintele mai în toată ziua da pe la școală și vedea ce se petrece... Și ne pomenim într-una din zile că părin-tele vine la școală și ne aduce un scaun nou și lung, și, după ce-a întrebat pe dascăl care cum ne purtăm, a stat puțin pe gânduri, apoi a pus nume scaunului: „Calul Bă-lan”, și l-a lăsat în școală.

În altă zi ne trezim că iar vine părintele la școală cu moș Fotea, cojocarul satului, care ne aduce dar de școală nouă, un drăguț de biciușor de curele, împletit frumos; și părintele îi pune nume „Sfântul Nicolai”, după cum este și hramul bisericii din Humulești... Apoi pofteste pe moș Fotea, că dacă i-or mai cădea ceva curele bune, să mai facă așa din când în când câte unul, și ceva mai grosuț dacă se poate... Bădița Vasile a zămbit atunci, iară noi școlarii am rămas cu ochii holbați unii la alții. Și a pus părintele pravilă și a zis: că în toată sâmbăta să se pro-citească băieții și fetele, adică să asculte dascălul pe fiecare de tot ce-a învățat peste săptămână; și câte greșeli va face să i le însemne cu cărbune pe ceva, iar la urma urmelor, de fiecare greșeală să-i ardă școlarului câte un

Sfânt-Nicolai. Atunci copila părintelui, cum era sprintără și plină de incuri, a bufnit de râs. Păcatul ei, sărmana!

— Ia poftim de încalecă pe Bălan, jupâneasă, zise părintele de tot posomorât, să facem pocinog Sfântului Nicolai cel din cui.

Și cu toată stăruința lui Moș Fotea și a lui bădița Vasile, Smărăndița a mâncat papara și pe urmă ședea cu mâinile la ochi și plângea ca o mireasă, de sărea cămeșa de pe dânsa. Noi, când am văzut asta, am rămas înlem-niți. Iar părintele, ba azi, ba mâine, aducând pitaci și colaci din biserică a împărțit la fiecare, de ne-a îmblânzit și treaba mergea strună; băieții schimbau tabla în toate zilele, și sâmbăta, procitanie.

Nu-i vorba, că noi tot ne făceam felul, așa, că-teodată, căci din bățul în care era așezată fila cu cruce-ajută și buchile scrise de bădița Vasile pentru fiecare, am ajuns la trătăji, de la trătăji la ceaslov, ș-apoi, dă, Doamne, bine! În lipsa părintelui și dascălului intram în țintirim, țineam ceaslovul deschis, și, cum erau filele cam unse, trăgeau muștele și bondarii la el și, când clăm-păneam ceaslovul, câte zece, douăzeci de suflete pră-pădeam deodată; potop era pe capul muștelor! Într-una din zile ce-i vine părintelui, ne caută ceasloavele, și, când le vede așa sângerate cum erau, își pune mâinile în cap de necaz. Și cum află pricina, începe a ne pofti pe fiecare la Bălan și a ne mângâia cu sfântul Ierarh Nicolai pentru durerile cuvioaselor muște și ale cuvioșilor bondari, care din pricina noastră au pățimit. Nu trece mult după asta și într-o zi prin luna lui mai, aproape de Moși, îndeamnă păcatul pe bădița Vasile tântul, că mai bine nu i-oi zice, să pună pe unul, Nic-a lui Costache, să mă procitească. Nică, băiet mai mare și înaintat la în-vățătură până la genunchiul broaștei, era sfădit cu mine din pricina Smărăndiței popii, căreia, cu toată părerea

UBRIS | We know books

mea de rău, i-am tras într-o zi o bleandă, pentru că nu-mi da pace să prind muște... Și Nică începe să mă asculte; și mă ascultă el; și mă ascultă, și unde nu s-apucă de însemnat la greșeli cu ghiotura pe o draniță: una, două, trei, până la douăzeci și nouă. „Măi!!! s-a trecut de șagă, zic eu, în gândul meu, încă nu m-a gătit de ascultat și câte au să mai fie!” Și unde n-a început a mi se face negru pe dinaintea ochilor și a tremura de mânios... Ei, ei! acu-i acu. „Ce-i de făcut, măi Nică?” îmi zic eu, în mine. Și mă uitam pe furis la ușa mântuirii și tot scăpăram din picioare, așteptând cu neastâmpăr să vină un lainic de școlar de afară, căci era poruncă să nu ieșim câte doi deodată; și-mi crăpa măseaua-n gură când vedeam că nu mai vine, să mă scutesc de călăria lui Bălan și de blagoslovenia lui Nicolai, făcătorul de vânătaii. Dar adevăratul Sfânt Nicolai se vede că a știut de știrea mea, că numai iaca ce intră afurisitul de băiet, în școală. Atunci eu, cu voie, fără voie, plec spre ușă, ies repede și nu mă mai încurc prin prejurul școalei, ci o ieu la sănătoasa spre casă. Și când mă uit înapoi, doi hojmalăi se și luase după mine; și unde nu încep a fugi de-mi scăpărau picioarele; și trec pe lângă casa noastră, și nu intru acasă, ci cotigesc în stânga și întru în ograda unui megieș al nostru; și din ogradă, în ocol; și din ocol, în grădina cu păpușoi, care erau chiar atunci prășiți de-al doilea; și băieții, după mine! Și, până să mă ajungă, eu, de frică, cine știe cum am izbutit de m-am îngropat în țărână, la rădăcina unui păpușoi. Și Nic-a lui Costache, dușmanul meu, și cu Toader a Catincăi, alt hojmalău, au trecut pe lângă mine vorbind cu mare ciudă; și se vede că i-a orbit Dumnezeu, de nu m-au putut găbui. Și de la o vreme nemaiauzind nici o foșnitură de păpușoi, nici o scurmătură de găină, am țâșnit odată cu țărna-n cap și tiva la mama acasă; și am început a-i spune cu lacrimi,

că nu mă mai duc la școală măcar să știu bine că m-or omorî. A doua zi însă, a venit părintele pe la noi, s-a înțeleș cu tata, m-au luat ei cu binișorul și m-au dus iar la școală. „Că, dă, e păcat să rămâi fără leac de învățatură, zicea părintele, doar ai trecut de buchelu-deazla și buche-rițazdra: ești acum la ceaslov și mâne – poimăine ai să treci la psaltire, care este cheia tuturor învățăturilor și, mai știi cum vine vremea, poate să te faci și popa aici, la biserica Sfântului Nicolai, că eu pentru voi mă străduiesc. Am o singură fată ș-oi vedea eu, pe cine mi-oi alege de ginere.”

Hei, hei! când aud eu de popă și de Smărăndița popii, las muștele în pace și-mi ieu alte gânduri, alte măsuri, încep a mă da și la scris, și la făcut cădelnița în biserică, și la ținut isonul, de parcă eram băiet. Și părintele mă ie la dragoste, și Smărăndița începe din când în când a mă fura cu ochiul, și bădița Vasile mă pune să ascult pe alții și altă faină se macină acum la moară. Nica lui Costache cel răgușit, balcâz și răutăcios, nu mai avea stăpânire asupra mea.

Dar nu-i cum gândește omul, ci-i cum vrea Domnul. Într-una din zile, și chiar în ziua de Sfântul Foca, scoate vornicul din sat pe oamni la o clacă de dres drumul. Se zicea că are să treacă Vodă pe acolo spre mănăstiri. Și bădița Vasile n-are ce lucra? Hai și noi, măi băieți, să dăm ajutor la drum, să nu zică Vodă, când a trece pe aici, că satul nostru e mai leneș decât alte sate. Și ne luăm noi de la școală și ne ducem cu toții. Și, care săpau cu cazmalele, care cărau cu tărăboanțele, care cu căruțele, care cu covățile; în sfârșit, lucrau oamenii cu tragere de inimă. Iar vornicul Nic-a Petricăi, cu paznicul, vătămanul și câțiva nespălați de mazili se purtau printre oameni de colo până colo; și când deodată numai iaca vedem în prund câțiva oameni clae peste grămadă și unul din ei

IRDIS | *Walt Whitman*
mugind puternic. „Ce să fie acolo?” ziceau oamenii, alergând care de care din toate părțile.

Pe bădița Vasile îl prinsese la oaste cu arcanul, îl cetluiu acum zdrăvăn și-l puneau în cătuși să-l trimeată la Piatră... Iaca pentru ce scoase atunci vornicul oamenii la clacă. Așa cu amăgele se prindeau pe vremea aceea flăcăii la oaste... Afurisită privesc mai fu și asta! Flăcăii ceilalți, pe dată s-au făcut nevăzuți, iară noi copiii ne-am întors plângând pe la casele noastre.

Afurisit să fie câneriul de vornic și cum au ars el inima unei mame, așa să-i ardă inima Sfântul Foca de astăzi, lui și tuturor părtașilor săi – blăstămau femeile din sat cu lacrimi de foc în toate părțile. Iar mama lui bădița Vasile își petrecea băietul la Piatră, bocindu-l ca pe un mort!

— Las', mamă, că lumea asta nu-i numai cât se vede cu ochii, zicea bădița Vasile mângâind-o; și în oaste trăiește omul bine, dacă este vrednic. Oștean a fost și Sfântul Gheorghe și Sfântul Dimitrie și alți sfinți mucenici, care au pătimit pentru dragostea lui Hristos, măcar de-am fi și noi ca dânșii!

Ei, ei! pe bădița Vasile l-am pierdut; s-a dus unde i-a fost scris. Și părintele Ioan umblă acum cu pletele în vânt, să găsească alt dascăl, dar n-a mai găsit un bădița Vasile: cuminte, harnic și rușinos ca o fată mare. Era în sat și dascălul Iordache, fărâșitul de la strana mare, dar ce ți-i bun? Știa și el glasurile pe din afară de biserică, nu-i vorba; dar clămpănia de bătrân ce era; și-apoi mai avea și darul suptului... Așadar școala a rămas pustie pentru o bucată de vreme și câțiva dintre noi, care ne țineam de părintele Ioan, calea-valea; biserica deschide pe om. Duminicile, bâzâiam la strană și hârști! câte-un colac! Și când veneau cele două ajunuri, câte treizeci, patruzeci de băieți fugeam înaintea popii de rupeam

omătul de la o casă la alta; și la Crăciun nechezam ca mânzii, iar la Bobotează strigam chiraleisa, de clocotea satul. Și când ajungea popa, noi ne așezam în două rânduri și-i deschideam calea, iară el își trăgea barba și zicea cu mândrie către gazdă:

— Aiștia-s mânzii popii, fiule. Niște zile mari ca aceste le așteaptă și ei cu mare bucurie tot anul. Gătitule-ați ceva bob fiert, găluște, turte cu julfă și vârzare?

— Gătit, cinstite părinte; poftiți de ne blagosloviți casa și masa, și poftim de mai ședeți să ne șadă pețitorii.

Când auzeam noi de masă, tăbăram pe dânsa și-apoi așin-te gură. Vorba ceea:

De plăcinte râde gura;

De vârzare și mai tare.

Ce să faci, că doar numai de două ori pe an este ajunul? Ba la un loc, mi-aduc aminte, ne-am grămădit așa de tare și am răsturnat masa omului cu bucate cu tot în mijlocul casei, de i-a dogorit obrazul părintelui de rușine. Dar el tot cu bunățate:

— De unde nu-i, de-acolo nu se varsă, fiilor, însă mai multă băgare de seamă nu strică!

Apoi la hramul bisericii se ținea praznicul câte o săptămână încheiată, și numai să fi avut pânțece unde să pui coliva și bucatele, atât de multe erau. Și dascăli, și popi, și vlădici, și de tot soiul de oameni din toate părțile, se adunau la hramul bisericii din Humulești; și toți ieșeau mulțumiți. Ba și pe la casele oamenilor se ospătau o mulțime de străini. Și mama, Dumnezeu s-o ierte, strașnic se mai bucura, când se întâmplau oaspeți la casa noastră și avea prilej să-și împartă pâinea cu dânșii.

— Ori mi-or da feciorii după moarte de pomană, ori ba, mai bine să-mi dau eu cu mâna mea. Că oricum ar fi tot îs mai aproape dinții decât părinții. S-au văzut de acestea!

Și când învățam eu la școală, mama învăța cu mine acasă și citea acum la ceaslov, la psaltire și Alexandria, mai bine decât mine; și se bucura grozav când vedea că mă trag la carte;

Din partea tatei, care ades îmi zicea în bătaie de joc:

*Logofete, brânză-n cuiu,
Lapte acru-n călămări,
Chiu și vai prin buzunări!*

puteam să rămân cum era mai bine: „Nic-a lui Ștefan a Petrei“, om de treabă și gospodar în Humulești. Vorba ceea:

*Decât codaș în oraș,
Mai bine-n satul tău frunțaș.*

Mama însă era în stare să toarcă-n furcă și să învăț mai departe. Și tot cihăia mama pe tata să mă mai dea undeva la școală, căci auzise ea spunând la biserică în Parimii că omul învățat, înțelept va fi, și pe cel neînvățat slugă-l va avea.

Și afară de aceasta, babele care trag pe fundul sitei în 41 de bobi, toți zodierii și cărturăresile pe la care căutase pentru mine, și femeile bisericose din sat îi băgase mamei o mulțime de bazaconii în cap, care de care mai ciudate: ba că am să petrec între oameni mari; ba că-s plin de noroc, ca broasca de păr; ba că am un glas de înger și multe altele minunății; încât mama, în slăbiciunea ei pentru mine, ajunsese a crede că am să ies un al doilea Cucuzel, podoaba creștinătății, care scotea lacrimi din orice inimă împietrită, aduna lumea de pe lume în pustiul codrilor și veselea întreaga făptură cu versul său.

— Doamne, măi femeie, Doamne, multă minte-ți mai trebuie, zicea tata, văzând-o așa de ahotnică pentru mine. Dacă ar fi să iasă toți învățați, după cum socoți tu, n-ar mai avea cine să ne tragă ciubotele. N-ai auzit că

unul, cică s-a dus bou la Paris, unde-a fi acolo, și a venit vacă? Oare Grigore a lui Petre Lucăi de la noi din sat, pe la ce școli a învățat, de știe a spune atâtea bongoase și conăcăria pe la nunți? Nu vezi tu, că dacă nu-i glagore-n cap, nu-i, și pace bună!

— Așa a fi, n-a fi așa, zise mama, vreau să-mi fac băietul popă, ce ai tu?

— Numai decât popă, zise tata. Auzi, măi! Nu-l vezi că-i tigoare de băiet, cobăit și leneș, de n-are pereche. Dimineața! până-l scoli îți stupești sufletul. Cum îl scoli, cere demâncare. Cât îi mic, prinde muște cu ceaslovul și toată ziulica bate prundurile după scăldat, în loc să pască cei cârlani și să-mi dea ajutor la trebi, după cât îl ajută puterea. Iarna pe ghiată și la săniuș. Tu cu școala ta, l-ai deprins cu nărav. Când s-a face mai mărișor, are să înceapă a-i mirosi a catrință și cu astă rânduială n-am să am folos de el niciodată.

Și, după cum am cinste a vă spune, multă vorbă s-a făcut între tata și mama pentru mine, până ce a venit în vara aceea, pe la august, și cinstita holeră de la 48 și a început a secera prin Humulești, în dreapta și în stânga, de se auzea numai chiu și vai în toate părțile. Și eu, neastâmpărat cum eram, ba ieșeam la pârlez, când trecea cu mortul pe la poarta noastră, și-l boscorodeam cu cimilitura:

*Chițigae, gae, ce ai în tigae?
Papa puilor duc în valea socilor
Ferice de gangur, că șede într-un vârful de soc
Și se roagă rugului, și se închină cucului.
Nici pentru mine, nici pentru tine,
Ci pentru budihacea de la groapă,
Să-i dai vacă de vacă și doi boi să tacă.*

LIBRIS | We know books

Ba fi petreceam până la biserică și apoi veneam acasă cu sânul încărcat de covrigi, mere, turte, nuci poleite, roșcove și smochine din pomul mortului, de se încruciau tata și mama, când mă vedeau cu dânsule. Și, ca să mă scape de belea, m-au trimis la stână în dumbrava Agapiei, lângă podul Cără Giței, unde erau și oile noastre, să șed acolo până s-a mai potoli boliștea; însă peste noapte a și dat holera peste mine; și m-a frământat, și m-a zgârcit cârcel, și-mi ardea sufletul în mine de sete; și ciobanii și baciul habar nu aveau de asta; numai se întorceau pe ceea parte în țipetele mele și horăiau mereu. Iară eu mă târâiam cum puteam până la fântână, în dosul stânei, și pe nimica pe ceas beam câte un cofăiel întreg de apă; pot zice că în noaptea aceea la fântână mi-a fost masul și n-am închis ochii, nici cât ai scapără din amnar. Abia despre ziua s-a îndurat Vasile Bordeianu, strungarul nostru, de s-a dus în Humulești, cale de două ceasuri cu piciorul și a înștiințat pe tata de a venit cu căruța și m-a luat acasă. Și pe drum neconținut ceream apă, iar tata mă amâna cu momelile de la o fântână la alta, până a dat Dumnezeu de am ajuns în Humulești. Și când colo, doftorii satului, moș Vasile Țandură și altul, nu-mi aduc aminte, erau la noi acasă și prăjeau pe foc într-un ceaun mare niște hoștine cu său; și după ce mi-au tras o frecătură bună cu oțet de leuștean, mi-aduc aminte că acum, au întins hoștinele fierbincioare pe o pânzătură și m-au înfășat cu ele peste tot, ca pe un copil; și nu pot ști cât a fi trecut la mijloc, până ce am adormit mort și de-abia a doua zi, pe la toacă, m-am trezit sănătos, ca toți sănătoșii: nezeu să odihnească pe moș Țandură și tovarășul său! Și vorba- ceea: „Lucrul rău nu piere cu una cu două“. Până-n sară

am și colindat mai tot satul; ba și pe la scăldat am tras o raită cu prietenul meu Chiriac a lui Goian, un lainic și un pierde-vară ca și mine. Dar tata nu mi-a mai zis atunci nimic; m-a lăsat în voia mea pentru o bucată de vreme.

Peste iarnă, mama iar s-a pus pe capul tatei, să mă deie undeva la școală. Dar tata spunea că nu mai are bani de dat pentru mine.

— Lui dascălul Vasile a Vasilcăi îi plătiam numai câte un sorocovăț pe lună. Iar postoronica de dascălul Simion Fosa din Țuțuieni, numai pentru că vorbește mai în tâlcuri decât alții și sfârcăiește toată ziua la tabac, cere câte trei husăși pe lună; auzi vorbă? Nu face băietul ista atâția husăși cu strae cu tot, câți am dat eu pentru dânsul până acum!

Când a mai auzit mama și asta, s-a făcut foc.

— Sărmane omule! Dacă nu știi boabă de carte, cum ai să mă înțelegi? Când tragi sorocoveții la musteață, de ce nu te olicăiești atâta? Petre Todosiicăi, crășmarul nostru, așa-i că ți-a mâncat nouă sute de lei; Vasile Roibu din Bejeni, mai pe-atâția, și alții câți? Ruștei lui Valică și Măriucăi lui Onofreiu găsești să le dai și să le răzdai? Știu eu, să nu crezi că doarme Smaranda, dormire-ai somnul de veci, să dormi! Și pentru băiet n-ai de unde da? Măi omule, măi! Ai să te duci în fundul iadului și n-are să aibe cine te scoate, dacă nu te-i sili să-ți faci un băiet popă. De spovedanie fugi ca dracul de tămâie. La biserică mergi din Paști în Paști. Așa cauți tu de suflet?

— Ian taci, măi femeie, că biserică-i în inima omului; și dacă voi muri tot la biserică am să șed, zise tata; nu mai face și tu atâta vorbă, ca fariseul cel fățarnic. Bate-te mai bine cu mâna peste gură și zi ca vameșul: „Doamne, milostiv fie mie păcătoasei, care-mi tot îmbălorez gura pe bărbat degeaba“.

În sfârșit, cât s-a bălăbanit mama cu tata, din pricina mea, tot pe-a mamei a rămas, căci într-o duminică prin cârneleaga, a venit tatăl mamei, bunicu-meu, David Creangă din Pipirig, la noi și, văzând cearta iscată între tata și mama din pricina mea, a zis:

— Las', măi Ștefane și Smărănducă, nu vă mai îngrijiți atâta, că azi e duminică, mâine luni și zi de târg, dar marți de-om ajunge cu sănătate, am să ieu nepotul cu mine și am să-l duc la Broșteni cu Dumitru al meu, la profesorul Nicolai Nanu de la școala lui Baloș, și-ți vede ce-a scoate el din băiet, că de ceilalți băieți ai mei, Vasile și Gheorghe, am rămas tare mulțămînt, cât au învățat acolo. De douăzeci și mai bine de ani, de când port vornicia în Pipirig, am dus-o cam anevoie numai cu răbușul. Ce folos că citesc orice carte bisericească, dacă nu știi a însemna măcar câtuși de cât, e greu. Însă de când mi-au venit băieții de la învățătură îmi țin socoteala ban cu ban și huzuresc de bine; acum zic și eu, că poți duce vornicia pe viață, fără să te simți. Zău, mare pomană și-a mai făcut Alecu Baloș cu școala ceea a lui, cine vrea să înțeleagă; și, Doamne, peste ce profesor înțelept și iscusit a dat? Așa vorbește de blând și primește cu bunătate pe fiecare, de ți-i mai mare dragul să te duci la el. Ferice de părinții care l-au născut, că bun suflet de om este, n-am ce zice. Și mai ales pentru noi, țărani munteni, este o mare facere de bine! Când am venit eu cu tata și cu frații mei Petrea și Alexandru și Nică din Ardeal în Pipirig, acum șasezeci de ani trecuți, unde se pomeneau școli ca a lui Baloș în Moldova? Doar la Iași să fi fost așa ceva și la Mănăstirea Neamțului, pe vremea lui mitropolitul Iacob, care era oleacă de cimotoie cu noi, de pe Ciubuc Clopotarul de la Mănăstirea Neamțului, bunicul mâne-ta, Smarandă, al cărui nume stă scris și astăzi pe clopotul bisericii din Pipirig. Ciubuc Clopotarul tot din Ardeal

știa puțină carte, ca și mine, și apoi a pribegit de-acolo, ca și noi: s-a tras cu bucatele încoace ca și moș Dediu din Vânători și alți mocani, din pricina papistășiei mai mult, pe cât știu eu; și atât era de cuprins, de s-au umplut munți: Hălăuca, Piatra lui Iepure, Bărmariul, Cotnărelul și Boampele până dincolo peste Patru Vodă, de turmele și tamazlăcurile lui. Și se pomenește că Ciubuc era om de omenie; fiecare oaspe ce trăgea la odaia lui era primit cu dragă inimă și ospătat cu îndestulare. Și se dusesse vestea în toate părțile despre bunătatea și bogăția sa. Până și Vodă cică ar fi tras odată în gazdă la Ciubuc; și întrebându-l cu cine mai ține atâta amar de bucate, el ar fi răspuns: „Cu cei slabi de minte și tari de vârtute, Măria Ta“. Atunci Vodă nu s-a putut stăpâni de mirare, spunând: „Ja, asta-i om zic și eu; de-ar fi mulți ca dânsul în domnia mea, puțină lipsă ar duce țara la nevoie!“ Și l-a bătut Vodă cu mâna pe umăr, zicându-i:

— Moșule, să știi că de azi înainte ești omul meu și la domnie ți-i deschisă ușa oricând.

Și de atunci i-a mers lui Ciubuc numele de „omul lui Vodă“; încât și până astăzi, un deal în partea despre Plo-tunul, unde era mai mult așezarea lui Ciubuc, se cheamă „Dealul Omului“.

Pe acest deal, Smarandă am fugit în vremea zaverei cu mă-ta, cu tine și cu frate-său Ioan, de frica unei cete de turci, care se bătuse chiar atunci cu volintirii la Secu, și apoi se îndreptară spre Pipirig după jefuit: iar pe soră-ta Măriuca, de grăbiți ce-am fost, o uitasem acasă, pe pris-pă în albiuță. Și mă-ta, când a dat de copilă că nu-i, a început a-și smulge părul din cap și a o boci înnădușit, zicând:

— Vai de mine și de mine, copila mea au străpuns-o turcii!